Girona i els seus passatges fora del mapa

Construïts quan les galeries comercials encara tenien futur, a Girona hi ha una gran quantitat de passatges gairebé invisibles a la ciutat

Girona i els seus passatges fora del mapa

A l'interior, les bandes de joves locals s'han fet amb diversos dels seus murs, on es poden veure els grafits. Un noi s'allunya entre les ombres en veure arribar el periodista, a l'aire es pot olorar un cert tuf de porro. Els seus comerços tancats acumulen la pols de l'oblit, més d'una trentena d'ells, on solament una consultora, una empresa de màquines de cosir i una botiga de televisors s'enfronten a l'avanç inexorable del temps. La resta, els que no estan tancats, s'utilitzen com a magatzems o com a petites fàbriques. Es tracta del fantasmagòric «centre comercial La Punxa», del carrer Santa Eugènia en ple centre gironí. Ningú entra allà i molts passants i veïns ni tan sols saben que existeix. El seu recorregut fa un estrany gir per l'intestí dels edificis, l'entrada del qual amb prou feines es veu amb l'enrenou diari que hi ha al barri.

La majoria dels passatges actuals de Girona són fruit d'una idea funcionalista de la ciutat, que els buida de contingut, de significat i els amaga, encara que molts d'ells es trobin al centre de la ciutat. No figuren al «món Google» i, en major percentatge, no tenen nom o títol de passatge. Es tracta de recorreguts que són un clar exemple de la manera de veure i endinsar-se en la ciutat, com el de la idea, passada de moda, de les antigues galeries com a centres comercials.

Gabriel, propietari de l'empresa de màquines de cosir Duch, situada a l'entrada de la galeria, comenta que des que té memòria el passatge ha estat en estat d'abandonament. «En els temps en què feia entrada una entitat bancària, la gent suposava que la galeria era part de l'entitat, i no entrava», comenta una de les empleades que fa més temps que és al comerç.

Jordi, director i propietari de la gestoria Nou Suport S.L., explica que s'ha intentat recuperar el lloc quan es posaven en marxa els plans per remodelar el parc Central al costat de l'estació de l'AVE, però les iniciatives van quedar en res. «El principal problema de la galeria consisteix en el fet que els seus locals s'utilitzen de magatzem o minifàbriques, per això no passa ningú. Perquè, encara que sembli abandonat, tots els locals estan ocupats però no oberts al públic».

«Ens costa molt mantenir-lo net. Fa anys, vam intentar pintar amb un grafit xulo tota la paret sud perquè altres grafiters no ho ocupessin. Va ser en va, van pintar a sobre. El grafit, pel qual havíem gastat moltíssims diners, va durar 15 dies, a causa del mateix abandonament de la galeria».

Un dels comerços ha estat forçat. Al seu interior es pot veure un magatzem d'ordinadors del paleolític informàtic coberts de pols. «Passarà com a molts altres passatges del centre i del barri del Mercadal, i és una llàstima», comenta el comptable. «Un sol empresari comprarà a baix cost molts d'ells i els unificarà en un sol local, tallant el pas, i amb això morirà la poca vida que li queda al passatge».

Arribats al riu Güell, el trajecte per la zona s'estreny, no més que una gambada. Els carrers es converteixen en passatges oberts pel mateix pas de l'home a banda i banda de les seves ribes. No tenen nom, ni apareixen «googlejats». Sovint el periodista té la sensació d'estar anant d'enlloc a enlloc, per enlloc.

Molts dels passatges, segons expliquen els veïns de la zona del barri de Sant Narcís, molt pròxima a la plaça Europa, són utilitzats com a refugi dels botellons. És la queixa del passatge existent entre el carrer Gironella i el carrer Santander, que tampoc té nom, i els veïns demanen a l'ajuntament tancar aquest passatge des de fa anys, sense obtenir cap resposta a les seves peticions .

El barri de Sant Narcís s'allarga fins al carrer Santa Eugènia en una sèrie d'edificis que, com una muralla, tenen vista sobre les vies de tren i el parc Central encara sense acabar. Enmig d'ells, altres sèries de passatges comuniquen l'avinguda Sant Narcís amb el carrer Antònia Adroher i Pasc. En els mateixos, a més de les entrades als edificis, es poden veure una altra sèrie de comerços de persianes tancades consumits per la pols de l'oblit. Si alguna vegada van tenir negoci, ben aviat, per la invisibilitat del mateix passatge, van caure en fallida. Tenen un aire de deixadesa, però també d'independència, d'autonomia respecte a aquest formiguer d'automòbils i gent de la ciutat moderna.

Passatge de Puigneulós del barri de Can Gibert. Per alguna raó arquitectònica fora d'ús, els seus blocs d'edificis es connecten en passatges interiors. Un estret passadís de locals amb les persianes tancades i fons de pati i trasters. És allà on es troba el despatx d'en Carles, jubilat fa més de deu anys, encara que segueix tenint en peu aquell local, sense anuncis ni cartells, on passa els dies sense que ningú truqui a la seva porta. Mantenir en el temps el que hem estat sembla simbolitzar la continuació de la seva pròpia vida en una societat en què ens tornem encara més prescindibles, aleatoris i contingents.

En llocs fora del mapa, gent fora del mapa. És com si seguís una rutina, en Carles, la de presentar-se cada dia a aquell local. Passatgers, com ell, d'una ciutat que els ha tornat transitoris. Recórrer uns passatges que en algun moment devien significar alguna cosa, o estaven pensats amb una finalitat en especial, reduïts a simples espais de trànsit on tot és temporal i tothom està de pas, té l'efecte de certa pèrdua de pertinença. Tendència del funcionalisme de les últimes dècades, el tornar llocs únics i individuals per recorreguts insulsos i genèrics, com si tallés el llaç amb el lloc, com si li tragués història i ho tornés invisible.

L'Antoni, president de l'Associació de veïns del barri, comenta que ha estat un procés llarg el de la construcció dels edificis que es troben al llarg de carrer del Riu Guell. «Primer van ser els de carrer Orient, amb una segona onada fins a Campcardós, tots ells impulsats pel Patronat de la Santa Creu de la Selva.

«Han estat diversos els intents de l'associació de canviar i fer alguna cosa útil amb els passatges», comenta l'Antoni. «Una idea va ser que l'ajuntament comprés diversos dels lots, els que tenen sortida al carrer, per convertir el passatge en un carrer transitable per a automòbils, i amb això reactivar l'ús de molts locals que han quedat gairebé oblidats. Però va ser impossible posar-se d'acord amb tots els veïns. Llavors ens va agafar la crisi, i el projecte va quedar en no-res, ja que la idea era en veritat costosa».

Tant al barri de Can Gibert com a Sant Narcís, Santa Eugènia i altres barris de Girona, una vegada i una altra sorgeix la referència del Patronat de la Santa Creu de la Selva, impulsor de molts dels edificis d'Habitatge Social. Durant la dècada dels cinquanta i seixanta, molta gent arribava a Catalunya a buscar feina i una millora de qualitat de vida. Època en què el Patronat va creure oportú fer front a aquest creixement i promoure la construcció d'habitatges protegits, ja que era una gran mancança d'aquell moment.

Les primeres actuacions del Patronat van ser la construcció d'habitatges protegits localitzats en petites promocions a la ciutat de Girona. Més tard, el Patronat va construir edificis en barris sencers com el de Can Gibert del Pla, fins arribar als 3.000 habitatges construïts. És en aquests on abunden gran part dels portals dels esmentats passatges.

Amb el pas del temps, i el canvi social, els passatges van deixar de tenir una raó d'existir, tot i que encara romanguin en el seu lloc. Per això molts d'ells, com els de Can Gibert, són utilitzats per organitzacions socials i no comerços. «Els passatges funcionen on hi ha molt trànsit de gent, si no, no funcionen. La gent no entra», comenta l'arquitecte. «Caldria fer una reconversió dels mateixos cap a una funció social, potser aquest ha de ser el seu futur».

El significat d'aquests llocs sembla amorf i està obert per a contínues reinterpretacions. La imaginació creativa dona a aquests entorns la classificació de llocs residuals, es tracta de zones que han creat en els darrers anys innombrables assajos de geògrafs de tot el món, i que semblen habitar cada ciutat, nomenant-los amb quantitat de neologismes: zona morta, espai sense nom, espai en blanc, buit urbà, llacuna.

«Abans no hi havia massa planificació a les rodalies de Girona quan es construïa, es feien edificis aquí i allà, i quedaven aquests trossos a part, que amb el temps es tornaven corredors o passatges de carrer a carrer», comenta la presidenta de l'associació..

«Aquí, al local on es va instal·lar l'associació, van passar una infinitat de restaurants, però cap va funcionar. Tampoc el forn de pa de davant, tancat a la data. Els passatges oculten els comerços, per això la nostra intenció és que, en les pròximes obres sobre el carrer Cardenal Margarit, que es faran a finals d'any, encara que es tracti d'un passatge privat però de circulació pública, l'Ajuntament de Girona [http://www.diaridegirona.cat/tags/ajuntament-de-girona.html] l'endreci una mica i ens ajudi amb el seu manteniment».

Ponsatí comenta que coneix com ningú la història del passatge. «Abans, just aquí, hi havia unes casernes militars, que van tirar a terra amb l'arribada de la democràcia. Quan jo vaig arribar estava tot en ruïnes, a l'època quan hi havia un pas subterrani per arribar a l'aparcament que té aquest edifici als seus baixos. Després es va tancar, d'això ja fa uns vint anys, quan es va fer el parc. Fa anys hi havia una casa molt vella, on hi havia instal·lada una fleca d'una família tradicional de Girona, i al matí tot el passatge solia fer olor de pa acabat de sortir del forn, de quan les fleques tenien forners que pastaven el pa i no pa congelat com ara».

Francesc Ponsatí diu que ha passat per la seva perruqueria tota la ciutat de Girona. «Tenim clientela de tota la vida, per això funcionem encara que estiguem mig amagats. Quan es va obrir aquesta perruqueria a Girona n'hi havia molt poques, els típics barbers de sempre. Nosaltres vam modernitzar l'ofici a la ciutat, vam posar dones com a treballadores, i la gent venia aquí a fer cua; allà hi ha noies que tallen els cabells, deien, era l'any 1972, des de llavors, aquí estem».

La sèrie d'edificis que envolten la plaça Josep Pla van formar part en un passat de la fàbrica Grober, història que només uns pocs coneixen, els que fa més temps que són al barri. Com si la modernitat l'hagués fet callar, no queda d'ella més que el nom del carrer com a invitació possible a interioritzar en la seva història.

El negoci és dels pocs que aguanta el pas del temps dins d'una galeria. El seu propietari comenta que, malgrat que és difícil fer-se notar en un passatge, la gent coneix el seu comerç i des de fa anys que el situa en la mateixa direcció. «El problema és que des de fa un temps el passatge s'ha convertit en dormitori de gent sense sostre que l'escull per passar-hi la nit. Molts d'ells marxen a primera hora del matí, i no molesten massa, altres fan les seves necessitats a la galeria», assegura el comerciant en relació a la manca de control per part de l'ajuntament dels sense sostre que utilitzen el mateix passatge per dormir i també dels botellons espontanis que es realitzen en el lloc.

En el mateix barri del Mercadal, un dels pocs passatges als quals se'ls ha atorgat un nou significat és el que connecta la plaça Jordi de Sant Jordi amb el carrer de les Hortes, l'accés que presideix la Llibreria 22 [http://www.diaridegirona.cat/tags/llibreria-22.html] .

Jordi Gispert, director de la llibreria, comenta la idea que pretenia reactivar i va donar un nou significat al passatge, l'anomenat (A) Parador 22, on a més a més es realitzen exposicions d'artistes de Girona i de fora de la ciutat (alternativament) i on la gent que passa per allà es pot aturar per observar la mostra.

«Durant molt de temps hi havia el que es deia Mini Expo 22, on es feien exposicions de diversa durada. Fa uns tres anys, l'artista Pedro Perun ens va proposar fer el (A) Parador 22, amb la idea de reunir en aquest projecte una sèrie d'artistes».

Gispert comenta que, a causa de l'ús del passatge, on la mateixa llibreria té l'Espai 22 i la botiga Còmic 22, un dels lectors habituals li havia dit que el passatge, de tenir un nom, hauria de ser «Passatge de la 22», a la qual cosa Gispert comenta amb un humil «no som tan pretensiosos».

«La proposta de l'aparador no deixa de ser interessant, no només perquè passen moltes persones que venen dels cinemes del voltant o de les escoles de la zona, sinó com una reactivació d'un lloc que abans d'això semblava invisible per als veïns», comenta el llibreter. «El mateix podria fer-se en altres passatges de la ciutat, aprofitar el que hi ha, donar-li un nou significat, comunicar, ja es veu que no cal un gran pressupost per a això, sinó les ganes de fer-ho».

Font del document:
http://www.diaridegirona.cat/girona/2017/11/19/girona-passatges-fora-del-mapa/880234.html?utm_source=rss